

Богдан ГЛІНКА,

orcid.org/0000-0003-3153-5553

*аспірант факультету історії, політології та міжнародних відносин
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
(Івано-Франківськ, Україна) bogdan.glinka10@gmail.com*

ПОДАНКОВА ТА ЦІНОВА ПОЛІТИКА ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ У 1920-Х РР.

В пропонуваній статті досліджено особливості податкової та цінової політики Чехословаччини та її розвиток в Підкарпатській Русі у 1920-х рр. Після розпаду Австро-Угорської монархії на її території постало ряд незалежних країн, серед яких була новоутворена Чехословацька республіка (далі ЧСР), яка у 1919 р. включила до свого складу Карпатський край, який у 1919 р. отримав назву Підкарпатська Русь, що було відповідно затверджено в конституції Чехословаччини. З включенням Підкарпатської Русі на неї поширювалась податкова система ЧСР, яка успадкувала її у значній мірі від Австро-Угорщини, що включали цілий ряд прямих та непрямих податків. Однак не всі податки були поширені на території Підкарпатської Русі, що було зумовлено бідністю краю та його специфікою.

Впродовж 1920-х рр. урядом ЧСР було введено цілий ряд нових податків, що було зумовлено зовнішньо- та внутрішньо-політичними та економічними причинами. Нова податкова система стала одним із базових факторів, що вплинули на цінову політику, яку проводив уряд ЧСР, що також вплинуло й на формування цін на різноманітні групи товарів (зернові, м'ясо-молочні продукти, продовольчі та промислові на території Підкарпатської Русі. Тому було здійснено комплексне дослідження цінової та податкової політики ЧСР у 1920-х рр., зокрема й на території Підкарпатської Русі, факторів (зовнішніх та внутрішніх), що вплинули на їх зміну та коливання (ціни) тощо.

Досліджено податкову систему Чехословаччини, зокрема які види податків були поширені на території країни впродовж зазначеного періоду та введення нових податків. Зокрема, було визначено, що деякі види податків не були впроваджені на території Підкарпатської Русі на відміну від інших частин країни, що було зумовлено відсталістю краю та його специфікою, як ландшафт, новоприєднаність краю до ЧСР тощо. Також здійснюється порівняння прибутків від податкових надходжень різних частин ЧСР як Чехія, Моравія, Сілезія, Словаччина та Підкарпатська Русь. А також досліджено ціноутворення на різноманітні групи товарів як зернові, м'ясо-молочні, продовольчі та промислові в ЧСР, коливання цін та факторів, що впливали на ціноутворення.

Ключові слова: Чехословаччина, Підкарпатська Русь, податки, оптові ціни, ціноутворення, коруни.

Bohdan HLINKA,

orcid.org/0000-0003-3153-5553

*Postgraduate student of the Faculty of History,
Political Science and International Relations
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University
(Ivano-Frankivsk, Ukraine) bogdan.glinka10@gmail.com*

TAX AND PRICE POLICY OF CZECHOSLOVAKIA IN THE 1920S

The proposed article examines the peculiarities of the tax and price policy of Czechoslovakia and its development in Subcarpathian Rus in the 1920s. After the collapse of the Austro-Hungarian Monarchy, a number of independent countries appeared on its territory, among which was the newly formed Czechoslovak Republic (hereinafter the Czechoslovak Republic), which in 1919 included the Carpathian region, which in 1919 was named Subcarpathian Rus, which was accordingly approved in the constitution of Czechoslovakia. With the inclusion of Subcarpathian Rus, the tax system of the Czechoslovak Republic was extended to it, which it inherited to a large extent from Austria-Hungary, which included a number of direct and indirect taxes. However, not all taxes were distributed on the territory of Subcarpathian Rus, which was due to the poverty of the region and its specificities.

During the 1920s, the government of the Czechoslovak SSR introduced a number of new taxes, which was determined by external and internal political and economic reasons. The new tax system became one of the many factors that influenced the price policy pursued by the government of the Czechoslovak SSR, which also influenced the formation of prices for various groups of goods (cereals, meat and dairy products, food and industrial products on the territory of Subcarpathian Rus. Therefore a comprehensive study of the price and tax policy of the Czechoslovak SSR in the 1920s was carried out, in particular in the territory of Subcarpathian Rus, factors (external and internal) that influenced their change and fluctuations (prices), etc.

The tax system of Czechoslovakia was studied, in particular what types taxes were spread throughout the country during the specified period and the introduction of new taxes. In particular, it was determined that some types of taxes were not introduced in the territory of Subcarpathian Rus, unlike other parts of the country, which was due to the backwardness of the region and its specificity, such as landscape, newly annexed regions to the Czechoslovak Republic, etc. A comparison of income from tax revenues of various parts of the Czechoslovak Republic, such as the Czech Republic, Moravia, Silesia, Slovakia, and Subcarpathian Rus, is also carried out. And pricing of various groups of goods such as grain, meat and dairy, food and industrial products in the Czech Republic, price fluctuations and factors affecting pricing were also investigated.

Key words: Czechoslovakia, Subcarpathian Rus, taxes, wholesale prices, pricing, crowns.

Постановка проблеми. Чехословацька держава була створена в 1918 році на руїнах Габсбурзької монархії (Закон № 11/1918 Зб.). Цей Закон було прийнято також дійсні податкові коригування, включаючи податкову систему (австрійська податкова система та податкова система Угорщини). Відмінності між двома системами були невеликі. Хоча принцип створення двох систем був уніфікованим, існували відмінності, викликані економічними та політичними умовами в Угорщині. Податкова система, що була впроваджена та вдосконалена прийняттям нових податків на території Чехословаччини вплинула на формування цінової політики на всій території країни, зокрема й на території підкарпатської Русі та здійснювало значний вплив на ціноутворення на різноманітні групи товарів впродовж 1920-х рр.

Аналіз досліджень. Податкова система Чехословаччини була досліджена такими дослідниками як Колар Роберт досліджує на основі фінансових статистичних матеріалів податки, які сплачувало населення країни у міжвоєнний період. Петра Дж. досліджує гіпотезу про зміну податкової системи Чехословаччини у міжвоєнний період. Самкова Л. досліджує теоретичні основи щодо податків, податкових систем і реформ, а також розглядає економічний розвиток на території колишньої Чехословаччини, а пізніше – протекторату Богемії та Моравії. та інші. Щодо цінової політики Чехословаччини, то дане питання є надзвичайно мало

дослідженим. Не було виявлено жодних праць, щоб проливали світло на дану проблематику.

Метою статті є дослідити особливості розвитку податкової та цінової політики Чехословаччини, особливо на території Підкарпатської Русі у 1920-х рр.

Виклад основного матеріалу. На початку 1920-х рр. населення Чехословаччини як і Підкарпатської Русі сплачували різноманітні податки. Кількість таких податків до та у перші роки після Першої світової війни була невелика. Більш того розмір податку був набагато нижчим до війни ніж після. Це можна побачити в таблиці нижче.

Порівняно з довоєнними роками населення Підкарпатської Русі сплачувало в 5–10 разів більше податків. Також з'явилися три нові податки – на вугілля, з продажів на розкіш, на власність. Як можна спостерігати надходження від цих податків були значними і складали в сумі станом на 1922 р. близько півмільйона корун, спричинене тим, що бюджет новоствореної держави був порожнім і потрібно було швидко знайти гроші. Тому уряд вдався до запровадження податків, зокрема на вугілля і власність. Адже до газифікації в Підкарпатській Русі було ще далеко, а більшість населення, особливо в містах використовували вугілля для опалення і приготування їжі, а також більшість населення мало власні будинки та присадибні ділянки.

Ці та нові податки, які були введені у 1922 р. були закріплені відповідними законами. Об'єктом

Таблиця 1

Весь податковий тягар у 1911–1913 рр. і 1922 р.

Податки	1911–1913 рр. (австрійські крони)	1922 р. (чехословацькі коруни)
Прямі	39 333	183 796
акциз	63 820	201 471
вугілля	–	262 583
митниця	6 828	121 031
монополія	21 617	175 723
Марки, збори, транспортування	24 784	269 501
З продажів на розкіш	–	148 655
На власність	–	95 891
пільги	6 311	24 445
Доплати муніципалітет-там	14 600	111 500 (Kolar, 2015: 285)

загального податку на напої (Закон № 533/1919) були, зокрема, вино, сидр та інші соки з винограду та фруктовий мед. Податок був жорстко закріплений за один літр напоїв за видами. Податок на пиво (Закон № 168/1930, податок на пиво) спочатку належав до загального податку на напої, але з 1930 року він регулюється окремим спеціальним податковим законом. Об'єктом оподаткування було пиво, вироблене всередині країни або привезене з-за кордону (Petra, 2015: 95).

Податок на майно було введено в 1920 році (Законом № 309/1920) з постановою про виконання № 463/1920 під назвою майнова вигода і майнова додаткова вигода. Суб'єктами були фізичні та юридичні особи, у тому числі іноземці, чия власність перебувала на території Чехословацької Республіки. Ми поділяємо податкові пільги на особисті, тобто глави держав, дипломати, та матеріальні, до яких належать некомерційні комунальні підприємства (Samsonova, 2017: 42).

Податок на розкіш був запроваджений тим же законом, що й податок на передачу. Темою були хабарницькі перекази, ввезення та експорт товарів і послуг, які входили до переліку предметів розкоші та послуг. Звільнено художні твори чехословацьких авторів. Підприємців, виробників, експортерів, постачальників і покупців при імпорті товарів і послуг з-за кордону називали суб'єктами господарювання. Ставка податку була різною, від 2 до 12% (Samsonova, 2017: 49).

Податок на житло регулювався розділом V Закону про прямі податки і зберіг свій початковий поділ на податок на класи та податок на квартири. Усі будівлі, пов'язані з землею, а також із забудованою територією та внутрішнім двором, де розміщувалися житлові приміщення, підлягали оподаткуванню житловим податком. Це означало, що вся нерухомість більше не повинна бути житловою, а достатньо лише частини (Samsonova, 2017: 57).

Також податок з обороту або податок на переказ був запроваджений Законом № 658/1919. Предметом цього податку були передача та оренда нерухомого майна, надання послуг, заняття вільними професіями, передача прав власності, не зареєстрованих у земельних реєстрах, а також передача компаній, що здійснювались на території с. Чехословацька Республіка. Звільнюються від оподаткування договори страхування, водопостачання, добровільні спадкові аукціони, примусові аукціони (Samsonova, 2017: 42).

Податок на торгівлю цінними паперами. З 1921 року всі операції з цінними паперами, укладені як на біржі, так і поза нею, підлягали оподаткуванню цим податком. Внутрішній продаж був звільнений від цього податку переказні векселі, продаж цінних паперів на певні дати та суми платежів, продаж державних облігацій, операції на суму до 20 000 крон, обмін окремих штук того ж типу, а також держава (Samsonova, 2017: 49).

Для більш кращого розуміння, яку частку становили податкові надходження з Підкарпатської Русі відносно інших частин Чехословаччини потрібно розібратись скільки сплачували інші регіони країни (див. Табл. 2).

Податкове надходження від інших регіонів таких як Чехія, Моравія та Словаччина набагато перевищує податкове надходження від Підкарпатської Русі. Це зумовлено тим, що дані регіони були набагато розвиненими в економічному плані, що зумовлено історичними причинами та вдалим географічним розташуванням із багатими шахтами та розвиненою промисловістю.

Правоцентристський федеральний уряд, який був сформований у 1926 році, хотів зменшити податковий тягар, а також значні регіональні відмінності, але висока податкова автономія субцентрових урядів змогла ефективно перешкодити його зусиллям. Таким чином, податкова реформа

Таблиця 2

Надходження державних податків в окремих регіонах на 1928 рр.

Групи податків	Дохід у млн. корун на 1918 р.				
	Чехія	Моравія	Сілезія	Словаччина	Підкарп. Русь
прямі податки	1 216	379	76	274	26
акцизи	841	421	68	293	35
інші	1 055	263	—	170	15
марки тощо	1 261	417	38	357	22
податки з продажу	1 499	493	87	241	21 (Statistiky, 1930: 279)

Таблиця 3

Курс чеської корони на Нью-Йоркській біржі у 1922–1929 рр.

1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929
1,728	2,853	2,902	2,999	2,962	2,962	2,963	2,961 (Statistiky, 1930: 186)

1927 року встановила обмеження на додаткові податкові ставки: 160% для земель, 110% для районів і 200% для муніципалітетів, щоб загальні додаткові ставки податку могли становити 470% за деякими винятками. Спочатку можна було перевершити ці межі, але лише за дуже суворих умов: покращені офіси, які затверджували вищі ставки набули значної сили (Petra, 2015: 94).

Щоб зрозуміти наскільки це значними були податкові надходження у 20-х рр. XX ст. потрібно дізнатись курс чеської коруни відповідно до долара (див. Табл. 3).

До 1922 р. включно курс коруни був досить низьким у відношенні до долара. Однак починаючи з 1923 р. курс коруни стрімко зріс майже у 2 рази і тримався на такому рівні впродовж 20-х рр. XX ст. Таке зростання може бути спровокованим поступовим відновленням економічної потужності країни як наслідок зміцнення валюти на біржі.

Впродовж 1920-х рр. на території Чехословаччини було запроваджено велику кількість різноманітних податків також частина з них залишилась

ще з часів Австро-Угорщини. Зокрема станом на 1928 р. На території країни діяли такі податки (див. Табл. 4).

Як ми бачимо на території Чехословаччини діяла значна кількість податків, які в деяких випадках були досить дивними, як наприклад податок на м'ясо чи податок на домашню худобу, що може бути зумовлено пошуком додаткових коштів до бюджету.

Щодо кількості коштів, які надходили до бюджету від різних регіонів країни, то ми бачимо, що кошти з Чехії, Моравії та Сілезії є закономірно більшими ніж від Словаччини та Підкарпатської Русі, що пояснюється тим, що ці регіони були промислово розвиненими. Однак досить неочікуваним є те, що податкові надходження від Підкарпатської Русі є значно більшими ніж із Словаччини, хоча є певні види податків, де різниця була невеликою, як наприклад податок на будинок (3623 проти 3137 корун), на нафту (7201 проти 6464 корун). У деяких же випадках ми бачимо, що за рівнем надходжень Словаччина випереджала Підкарпатську Русі, зокрема подушний

Таблиця 4

Податкові надходження на 1928 р. у 1000 Кс.

Податки	Чехія, Моравія, Сілезія	Словаччина	Підкарпат. Русь
Прямі податки			
На загальний прибуток	84 219	11 728	14 391
На домашню худобу	129	25	82
Спеціальний прибутковий податок	25 490	15 706	28 273
Земельний податок	96 316	19 754	24 157
На будинок	14 636	3 137	3 623
На квартиру	79 442	12 303	29 237
На оренду	108 574	7 507	4 460
Станційний податок	8 374	1 765	-
Вищий податок на послуги	2 972	129	1 064
Подушний податок	1 115 689	198 614	27 562
З вугілля	420 852	72 054	105 287
Військовий податок	63 817	4 577	-
Податок на майно	-	3 923	-
На видобуток корисних копалин	-	29	-
На зброю та полювання	-	422	-
Заборгованість і штрафи	70 405	20 720	1 055
Другорядні податки			
На алкоголь	308 489	109 088	44 419
Податок з цукру	541 207	98 966	144 044
На нафту	22 965	6 464	7 201
Ліцензійний збір з адвокатури	-	889	-
На запальнички	10 849	2 646	-
На вино	4 750	-	-
Загальний податок	300 000	25 500	43 688
На м'ясо	101 500	18 700	3 843
Продовольчий податок	20 264	1 949	2 517
Податок на воду	17 383	3 587	- (Statistiky, 1930: 281)

податок (198614 проти 27562 корун), заборгованість і штрафи (20720 проти 1055 корун), на алкоголь (109088 проти 44419 корун), на м'ясо (18700 проти 3843 корун) тощо.

Також Словаччина на відміну від інших регіонів сплачувала такі податки як податок на майно, на видобуток, на зброю та полювання, ліцензійний збір з адвокатури та на воду, однак цей податок також сплачували й інші регіони крім Підкарпатської Русі.

Щодо Підкарпатської Русі то вона не сплачувала ряд податків, які були введені в інших частинах країни. До них відносяться станційний збір, військовий податок, податок на майно, на видобуток, на зброю та полювання ліцензійний збір з адвокатури, на запальнички, на вино та на воду. Можливо це було зумовлено тим, що підкарпатська Русі довгий час знаходилась під владою Угорського королівства, яке використовувало край як сировинний придаток і ніяк не була зацікавлена в його розвитку.

Щодо цінової політики Чехословаччини, то вона загалом визначалась на основі оптових цін на різноманітні сільськогосподарську продукцію та промислові товари, на які в свою чергу впливали такі чинники як товарообіг на внутрішньому та зовнішньому ринках, кількість зібраного врожаю, вирощеної худоби, кількість виготовленої підприємствами продукції, вартість догляду за сільськогосподарськими угіддями, зарплати тощо.

Однак одну із головних причин, що впливала на формування цін на сільськогосподарську продукцію залишався рівень модернізації сільськогосподарської техніки та її впровадження на селі.

Це безумовно, відбилося на загальних показниках сільського господарства. За врожайністю з гектара Чехословаччина діяла непогано завдяки інтенсивності сільського господарства, хоча значно відставала від країн з найбільш інтенсивним землеробством, таких як Бельгія, Нідерланди, Данія, Великобританія, і менше від Німеччини, вона випередила Францію та Австрію. У продуктивності ж праці на одного робітника, однак, вона істотно відставала не тільки від найбільш розвинених європейських країн (на 100–180%), а й від Німеччини та Франції (на 40–45%) (Průcha, 2004: 301).

Сільськогосподарське виробництво постраждало подібно до швидкого зростання галузі до осені 1922 р., проблеми через падіння цін за рахунок дефляційної політики в наступні два роки та досягнення довоєнного стану виробництва в 1925 р. із загальною вищою продуктивністю (в середньому в 1926–1930 рр. сільськогосподарське виробництво з гектара вище на 28% порів-

няно з довоєнним станом)(див. таб 5.) (Lacina, 2000: 137).

Таблиця 5

Оптові ціни на зернові за 100 кг./у корунах

Рік	пшениця	жито	ячмінь	овес
1922	271	222	207	230
1923	167	113	126	128
1924	191	166	200	137
1925	225	195	212	177
1926	214	155	147	144
1927	236	223	177	172
1928	214	213	204	185
1929	177	147	156	148 (Velkoo-bchodni ceny, 1937: 4)

Отже, як видно із таблиці з 1923 р. у зв'язку із падінням цін, зернові здешевшали у 1,5–2 рази і тільки у 1925 р. ціни на продукцію змогли стабілізуватись на рівні 70–80% від цін 1922 р. Однак протягом другої половини 1920-х рр. сільськогосподарське виробництво зросло в менш розвинених країнах відносним зниженням цін на сільськогосподарську продукцію порівняно з цінами в галузі, яку вони складають значну частину собівартості сільськогосподарського виробництва. Це призвело до зниження рентабельності сільськогосподарського бізнесу у Чехословаччині. Уряд намагався поліпшити становище виробників і збільшити виробництво підтримати державу шляхом запровадження та підвищення аграрних мит, що скоротило імпорт і призвело до тимчасового підвищення рівня цін, особливо на їжу рослинного походження, і таким чином у 1927 р і 1928 р., щоб досягти найбільших доходів для фермерів у міжвоєнний період(див. табл. 5) (Lacina, 2000: 139). Зокрема, з поступовим падінням вартості зернових, ціна за 100 кг. продукції впала на третину. Це стосується зокрема, пшениці (з 271 до 177 корун), жита (з 222 до 147 корун) та овеса (з 230 до 148 корун). Тільки ціна на ячмінь не мала такого стрімкого падіння і складала 20% (з 207 до 156 корун). Незважаючи на це диспропорція між зростанням цін і собівартості продукції та продажем селянами своєї продукції була в 1928 р. порівняно з довоєнним рівнем 16% (Průcha, 2004: 274).

Окремо слід зазначити про ціни на молочні та м'ясні продукти, на які також вплинули чинники, які мали вплив на іншу сільськогосподарську продукцію (див. Табл. 6).

Ціни на більшість товарів, як свинина домашня, шинка праська, сало, масло і яйця значно подешевшали порівнюючи із цінами на дані товари

Таблиця 6

Ціни на молочні продукти та м'ясо за 1 кг у корунах

Рік	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929
яловичина	13	12	12	12	10	11	10	12 (Velkoo-bchodni ceny, 1937:10)
свинина домашня	19	15	13	12	12	13	12	13
баранина	12	10	12	10	9	9	10	10 (Velkoo-bchodni ceny, 1937:11)
сало	21	17	17	16	14	15	15	16
масло сільське	33	24	23	23	22	23	22	23 (Velkoo-bchodni ceny, 1937:16)

Таблиця 7

Ціни на продовольчі товари у корунах

Рік	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929
Цукор (100 кг)	310	311	271	182	170	199	168	129
Сіль (100 кг)	133	216	217	233	224	246	245	245 (Velkoo-bchodni ceny, 1937:22)
Кава (1 кг)	24	20	24	27	27	23	24	23
Какао (1кг)	25	13	11	11	10	12	11	10
Чай (1 кг)	50	50	50	49	52	52	56	54 (Velkoo-bchodni ceny, 1937:23)
Хміль (50 кг) жатецький	2 283	1 825	5 077	4 145	3 979	3 555	1 954	1 001
Солод 100 кг	404	251	330	372	273	288	325	270
Пиво 1 галон	220	152	147	162	166	166	166	170 (Velkoo-bchodni ceny, 1937:28)
Вино (100 л)	1 142	691	696	733	731	779	796	760
Тютюн трубковий	22	18	18	18	18	18	18	18 (Velkoo-bchodni ceny, 1937:29)

за 1922 р., в деяких випадках навіть на третину, як наприклад масло або шинка. Ціни на інші товари коливались в межах 1–3 корун.

З галузей у 1920-х роках бум досягло буряківництво (Чехословаччина на рубежі 1925–26 років лише трохи відставала у виробництві цукрових буряків Німеччина і була другим за величиною виробником цукрових буряків у світі), вирощування жатецький хміль (перше місце у світі), ячмінь і овочі, молочне скотарство, свинарство та птиця.

З важливих сільськогосподарських продуктів Чехословаччина була майже або повністю самозабезпечувалась лише у виробництві цукру, картоплі, бобових, ячменю та хмелю тощо. (Kubů, 2004: 167) (див. Табл. 7).

Отже, ціни на деякі товари значно зросли у 1929 р. порівняно з 1922 р., зокрема це сіль, чай. Ціни на які зросли приблизно у 2 р. І 0,25 рази відповідно, що може бути зумовлено збільшенням попиту та недостатньою кількістю товарів на ринку. Щодо інших видів товарів, зокрема цукор, какао, хміль, солод, пиво, вино, то здешевіння цих

товарів від 0,5 до 2,5 рази, може бути зумовлено збільшенням посівних площ, під дані культури, збільшення імпорту (какао), збільшення попиту і як наслідок зниженням цін на пиво та вино.

Окремо слід сказати про цінову політику уряду Чехословаччини щодо промислових товарів, які також піддавались впливу загальному падінню цін на ринку.

Після розпаду монархії понад 60% текстильних підприємств із усієї території колишньої Австро-Угорської монархії перебували в Чехословаччині. Основні райони текстильної промисловості були розташовані в Північночеському текстильному і скляному регіоні, Ліберецько-Яблоньському промисловому районі і в текстильній промисловій зоні північно-східної Богемії. Мінімум текстильної промисловості розташовувався в Словаччині, де переважала галузь металообробки.

Текстильна промисловість характеризувалася низькою технічною оснащеністю, що було зумовлено широким ринком Австро-Угорської монархії, що не спонукало підприємців модернізувати та

Таблиця 8

Ціна на текстиль за 1 кг у корунах

Рік	Бавовна пряжа	Вовна сукнова	Шовк-сирець італійський	Льон сирець	Ляна пряжа
1922	37	80	886	1 616	1 817
1923	31	62	671	977	1 008
1924	33	72	592	1 510	1 204
1925	30	68	546	1 385	1 110
1926	22	60	518	830	819
1927	21	63	419	1 200	1 021
1928	22	68	463	1 266	1 032
1929	21	59 (Velkoo-bchodni ceny, 1937:41)	446 (Velkoo-bchodni ceny, 1937:46)	1 081	914 (Velkoo-bchodni ceny, 1937:47)

Таблиця 9

Ціни на продукцію металургійної, гірничодобувної та паперової промисловості у корунах

Рік	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929
Залізо злитки (100кг)	195	110	102	102	102	102	102	102 (Velkoo-bchodni ceny, 1937:34)
Сталь 1 кг	9	8	8	8	8	8	8	8
Мідь 1 кг	15	12	11	11	11	10	12	14
Олово 1 кг	33	34	40	46	50	51	40	36
Цинк 100 кг	733	629	624	691	656	563	504	499
Свинець 100 кг	559	442	555	603	541	442	387	421
Кам'яне вугілля 100 кг	38	23	20	20	20	20	20	20 (Velkoo-bchodni ceny, 1937:35)
Буре вугілля 100 кг	12	10	8	8	8	8	8	9 (Velkoo-bchodni ceny, 1937:40)
Папір 1кг	4	3	3	3	3	3	3	3 (Velkoo-bchodni ceny, 1937:64)

оновити технології. Після війни текстильна промисловість зіткнулася з проблемами зі збутом товарів як на зовнішньому, так і на внутрішньому ринках. Проблеми виникають і з імпортом сировини до Чехословаччини. Неприятливі умови підкріплювалися тим, що кількість ткацьких фабрик була вищою за кількість прядильних, що змушувало багато ткацьких фабрик купувати пряжу з інших місць і таким чином не підтримувало місцевий ринок. Безробіття, яке проявляється після 1918 р., також сприяло загальній стагнації текстильної промисловості (див. табл. 8) (Průcha, 2004: 46).

Отже, зі стагнацією текстильної промисловості після розпаду Австро-Угорщини і повільною модернізацією виробництва відбувалось падіння цін на текстиль у 2 рази у 1929 р. порівняно із 1922 р.

Чехословаччина була однією з країн, де важливу роль відігравало промислове виробництво. У 1924 по 1925 рр. були створені умови для підйому виробництва, і промислове виробництво,

таким чином, перевищило довоєнний рівень. Згодом, у 1927–1929 роках, він увійшов у бум. Найбільш істотно перевищено довоєнний обсяг виробництва в металургійній, машинобудівній, електротехнічній та паперовій промисловості. При видобутку бурого вугілля, залізної руди та деяких руд кольорових металів та бавовни виробництва довоєнних років не було досягнуто. Найбільше зростання виробництва зафіксували електростанції та металургійна промисловість (див. табл. 9) (Průcha, 2004: 149).

Отже, з розвитком важкої промисловості, електротехнічної та паперової промисловості відбувались й зміни на ринку товарів для цих видів промисловості. Зокрема, відбувалось поступове подорожчання олова, міді та свинцю, що обумовлене збільшенням використання цих металів в електротехнічній промисловості. Щодо інших видів товарів, то впродовж 1920-х рр. спостерігалось їхнє подешевшання на 20–30%, а також закріплення цін на них у межах однієї ціни впродовж

1290-х рр., що могло бути спровокованим більш дешевим способом видобутку металів, вугілля та паперу, особливо це стосується заліза, яке за у 1923 р. подешевшало на половину і залишалось на рівні 110 корун за 100 кг. впродовж 20-х рр.

Висновки. Отже, з розпадом Австро-Угорської монархії новоутворена Чехословаччина отримала у спадок значну кількість податків, як прямі податки, акцизи на алкогольні напої, земельний, на будинок, на квартиру, подушний, на цукор, на м'ясо тощо, які продовжувало платити населення. Також впродовж міжвоєнного періоду уряд ввів ряд нових податків, а також вніс деякі зміни в наявні податки, зокрема було введено податок на вугілля, домашню худобу, зміни у оподаткуванні житлових приміщень, на транспортні засоби тощо. Ці та введення нових податків було зумовлено значною потребою уряду в коштах, яких не вистачало в бюджеті і намаганням підняти економіку країни, якій було завдано значних збитків під час війни.

Щодо цінової політики уряду в галузі сільського господарства, то тут варто відмітити, що на формування цін впливав ряд чинників, таких як площа оброблюваних земель під ті чи інші види зернових та технічних культур, масштаби

експорту та імпорту різноманітних продовольчих товарів, рівень машинізації та використання хімічних добрив великими та дрібними фермерствами, попит на ту чи іншу сільськогосподарську продукцію, вартість утримування худоби тощо.

У сфері продовольчих товарів, зернових та м'ясо-молочних продуктів ціни також мали значні коливання впродовж міжвоєнного періоду. Зокрема значного удару було завдано цукровій промисловості із зниженням цін на цукор.

Щодо формування цін у сфері промисловості, то тут відбувались значні зміни, які були спричинені не тільки загальним станом промисловості після війни, але і рівнем їхньої модернізації спроможністю конкурувати на зовнішньому ринку, рівнем попиту на продукцію тощо. У зв'язку із значним підйомом важко, кам'яновугільної, електричної, паперової промисловості ціни на метали у 1920-х рр. не мали значного спаду в цінах і залишались стабільними. Особливо це стосується заліза, сталі, вугілля, мідь, олово, папір. Незначні зміни відбувались тільки в цінах на цинк та свинець. В текстильній промисловості також не спостерігалось значних змін в цінах на продукцію за винятком цін на шовк та льон, де спостерігався спад цін на товари.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Kolar R. Stav na ukoly financni statistiky se zretelem na rozdor danoveho bremene. Praha : Historický ústav, 2015. 421 s.
2. Kubů E., Pátek J. a kol. Mýtus a realita hospodářské vyspělosti Československa mezi světovými válkami. Praha : Karolinum, 2000. 440 s.
3. Lacina V. Zlatá léta československého hospodářství 1918–1929. Praha : Historický ústav, 2000. 274 s.
4. Petra J. The Tax System in the Czech Republic and its Transformation in the 20th and 21th Century. *System of financial law*. 2015. T. 13. S. 89–110.
5. Průcha V. Hospodářské a sociální dějiny Československa v letech 1918–1992. Brno : Doplněk, 2004. 1002 s.
6. Samcová L. Daňové reformy v období 1918–1945. Praha : Historický ústav, 2017. 88 s.
7. Statisticky prehled repybliky Cheskoclovenska. Praha : Státní úřad statistický, 1930. 279 s.
8. Velkoobchodni ceny a velkoobchodni indexy v letech 1922–1935. Praha: Státní úřad statistický, 1937. 225 s.

REFERENCES

9. Kolar R. Stav na ukoly financni statistiky se zretelem na rozdor danoveho bremene. [The status of financial statistics tasks with regard to the analysis of the tax burden]. Praha : Historický ústav, 2015. 421 s. [in Czech].
10. Kubů E., Pátek J. a kol. Mýtus a realita hospodářské vyspělosti Československa mezi světovými válkami. [The myth and reality of the economic development of Czechoslovakia between the world wars]. Praha : Karolinum, 2000. 440 s. [in Czech].
11. Lacina V. Zlatá léta československého hospodářství 1918–1929. [The golden years of the Czechoslovak economy 1918–1929]. Praha : Historický ústav, 2000. 274 s. [in Czech].
12. Petra J. The Tax System in the Czech Republic and its Transformation in the 20th and 21th Century. *System of financial law*. 2015. T. 13. S. 89–110.
13. Průcha V. Hospodářské a sociální dějiny Československa v letech 1918–1992. [Economic and social history of Czechoslovakia in the years 1918–1992]. Brno : Doplněk, 2004. 1002 s. [in Czech].
14. Samcová L. Daňové reformy v období 1918 – 1945. [Tax reforms in the period 1918–1945]. Praha : Historický ústav, 2017. 88 s. [in Czech].
15. Statisticky prehled repybliky Cheskoclovenska. [Statistics overview of the Republic of Czechoslovakia]. Praha : Státní úřad statistický, 1930. 279 s. [in Czech].
16. Velkoobchodni ceny a velkoobchodni indexy v letech 1922–1935. [Wholesale prices and wholesale indices in the years 1922–1935]. Praha: Státní úřad statistický, 1937. 225 s. [in Czech].